

Quadern de teatre Ramon Gomis reapareix amb força dues dècades després del seu pas pel Teatre Lliure amb un captivador 'L'espiadimonis'

Els rostres de la por

Francesc Massip

Reus

Divendres es va estrenar al Teatre Bartrina de Reus l'última obra de Ramon Gomis, *L'espiadimonis*, que la setmana vinent desembarcarà al Lliure de Gràcia, el mateix espai on el 1990 va estrenar *Capvespre al jardí* que, amb escenografia de Fabià Puigserver, direcció de Lluís Pasqual i un repartiment d'upa (Homar, Bosch, Lizaran) va ser una fita en la trajectòria de l'autor. Al Reus natal, Gomis havia fundat amb Pasqual el grup La Tartana i a començament dels setanta havia escrit ja una primera trilogia de peces breus i intenses. A principi dels noranta, rere l'embranchida de *Capvespre...* i en homenatge a Fabià, va escriure *Al fil de la mar*, publicat el 1994 però que no es va estrenar fins al 2006 al Versus Teatre dins de *L'alternativa dels 70*. I, encara, *El mercat de les delícies*, un encàrrec del CDGC representat al Romea el 1993.

La dramaturgia de Gomis, malgrat el recorregut ple de parèntesis, manté un estil propi molt marcat: són textos despullats, sense galindaines, que presenten una història d'aparència senzilla amb un desenvolupament sintètic i uns diàlegs escarats, però amb un rerefons que emergeix entre línies, que espunta pels racons d'una conversa sense estridències i que acaba provocant una flama-

Muntsa Alcañiz en un assaig de 'L'espiadimonis', de Ramon Gomis ■ DAVID RUANO

rada enlluernadora que es consumeix amb la mateixa celeritat que s'ha encès.

Si en les peces dels setanta Gomis, fill del seu temps, plantejava qüestions més socials en implicacions més col·lectives, en les dels noranta i l'època actual se centra en les relacions més privades, en què els personatges són abocats a transitar el laberint de l'existència en la seva individualitat limitada, dependent, acoquinada. A *L'espiadimonis* Gomis sap copsar la crua realitat a què ens aboca el govern dels ineptes, tosques ti-

telles entre els dits criminals del capital. Ho fa a través d'un doble triangle amorós amb base comuna. La protagonista, Ela de Bàthory, cognom que remet a una sagnant comtessa d'Hongria, és una jove i ambiciosa científica que arriba a Barcelona seguint la seva parella Verònika, una escriptora a qui el seu editor i amant ha muntat pis. Ela es presenta al doctor Pere Jové, professor emèrit i reputat investigador, per treballar al seu costat, sota la malfiada mirada d'Àngels, l'assistent i examant del científic que vigila

gelosa el seu territori. El temps de l'acció és comprimit i passa volant, de l'estiu a l'hivern, mentre es cabdellen les relacions entre els personatges, espetegen els estímuls, grinyola el frec i s'obren camí les incerteses. Se cita Txèkhov, es toca Bartók i es discuteix de ciència: la complexitat dels sistemes biològics i la tria dels rodadits com a model del caos. El vol aleatori de la libèl·lula (*L'espiadimonis*) esdevé metàfora de la complexitat del món i imatge de la jove generació que encarna el personatge d'Ela.

L'ajustada direcció d'Iban Beltran aconsegueix fer emergir de l'aparent simplicitat del drama, el dens pòsit de vivència que s'hi amaga. Alba Pujol ofereix una interpretació vívida i neta d'Ela: sap presentar-la amb la desimboltura i l'impuls de la joventut que s'ha de menjar el món, per després anar desvetillant el ram de dependències i els racons més profunds de les pors que l'assetgen, arrossegada per les forces emotives que l'estiregassen, abocada al dubte, col·lapsada d'inseguretats i, tanmateix, decidida a no mirar enrere. L'actriu matisa i il·lumina els perfils del personatge amb sorprenent naturalitat i expressiva emoció. Al seu costat Elena Fortuny dibuixa una Verònika que recorda la Petra von Kant de Fassbinder: sembla forta, decidida, segura del que vol, per recobrir una personalitat vulnerable. Muntsa Alcañiz sap conferir a l'Àngels la discreció pròpia d'una secretària eficaç, colrada per l'experiència, que esdevé la gran manipuladora de tots els fils: tot està en mans de la labor silenciosa dels subalterns. Joan Anguera no acaba de fer justícia amb el professor que sembla a mercè de les dones que l'envolten. La seva interpretació és freda i distant, i una mica ja ho és així el personatge, però és un home de talent que conserva el caliu del seductor que va ser. A Reus ha quedat distant i un pèl destremat, però segur que el rodatge el posarà a lloc. Una bona ocasió per retrobar la penetrant dramaturgia de Gomis.

Tocsdecobla

Josep Pasqual

Qui guarda, troba

Evidentment, una de les voluntats és ballar, però en la genètica dels esbarts el vessant d'espectacle i d'expressió artística queda sovint barrejat amb el de recerca etnològica. Els folkloristes més eminents hi van col·laborar des de l'origen, una barreja que s'ha mostrat d'allò més eficient per

mantenir un patrimoni musical i dansat que en perdre la funció social tenia el risc de quedar oblidat. Però ja aleshores s'hi aplicava un caràcter de restauració, adoptant-hi conceptes estètics que els actualitzessin i els posessin a l'abast de tothom. Actualment el patrimoni musical de les formacions

més veteranes mereix rebre el mateix tractament que van rebre les danses ara fa un segle i escaig. Ho està fent l'Esbart Català de Dansaires. La seva condició de formació amb més de cent anys d'activitat ininterrompuda i amb la col·laboració dels grans noms de la música i la dansa d'arrel fa dels

seus fons documentals una meravella per a estudiosos de tota mena. Ara ha obert un nou front de restitució en forma de col·lecció discogràfica amb la qual revisa el seu propi patrimoni musical, que no és poca cosa. El primer volum recollia danses de Leopold Botey i Francesc d'Assís Martines

Font estrenades pel cos de dansa en els anys de la seva presentació, amb la particularitat que permet escoltar-los en les dues versions originals per a cobla i per a orquestra de ball de l'època. Tot just ara n'ha aparegut el segon volum, dedicat a obres d'Agustí Cohí Grau, probablement el compositor

amb una col·laboració més estreta amb els esbarts. L'elegància de l'edició i la participació de formacions principals del país com són les cobles Ciutat de Girona i Sant Jordi en fan una col·lecció impecable, imprescindible per entendre l'evolució de la dansa i de la música d'arrel al país.